En Basit Anlatımıyla Hadis Sınıflandırması

“Sıhhat îtibârıyla” Sınıflandırma

SAHİH HADİS

Aşağıdaki beş şartı barındıran hadislere Sahih Hadis denir. Bu sınıf hadislerden hüküm çıkartılır ve amel edilir.

1) ÂDÂLET; Hadisi nakleden râvilerin, İbâdetlerini yerine getirip dinin yasaklarından kaçınan kimseler olması.

2) ZABT; Râvilerin hâfızasının kuvvetli olup, ezberlediklerini düzgün biçimde nakleden kimseler olması.

3) İTTİSAL; Hadisi birbirine nakleden ravilerîn hepsinin tam olup, arada ismi zikredilmeyen atlanılmış râvi bulunmaması.

4) ŞAZ OLMAMAK; Râvilerden birinin hadisi tek başına rivayet etmesiyle berâber, ezberini doğru şekilde nakledebilme ve hâfıza açısından kendinden üstün olan, yâni kendinden daha sağlam bir başka râvinin naklettiği hadise muhâlif(zıt) olmaması.

5) İLLETLİ OLMAMAK; Zâhiren problemsiz gibi görünmesine rağmen, işin ehli muhaddislerce o hadisin sıhhatini zedeleyecek bir kusurunun bulunmaması (Bunun detayı uzun ve karmaşıktır).

Son iki şart ulemâ arasında ihtilaflıdır. Muhaddis âlimlerin “sahih değil” dediği bazı hadisler vardır ki fıkıh âlimleri onları sahih bulup delil saymışlardır. Çünkü hadiste illet tesbiti içtihâdî bir durumdur.

HASEN HADİS

Sahih hadisle aynı şartları barındıran, ancak ikinci şart olan Zabtın, râvilerden birinde biraz zayıf olduğu hadislerdir. Bu sınıf hadislerden de hüküm çıkartılır ve amel edilir.

ZAYIF HADİS

Zikredilen şartlardan birini kaybetmek sebebiyle hasen derecesinin altına düşmüş olan hadistir.

Zayıflık şiddetli değilse, bu hadisler ***fezâil-i âmâl*** denilen nâfile ibadetler için delil kabul edilip amel edilirler. İbadetlere teşvik ve kötülükten sakındırma amaçlı olarak da nakledilebilirler. Ayrıca amel eden kişi, bu hadisin kesinliğine kanaat getirmeyip, onunla ihtiyâten amel ettiğini bilmelidir.

Ancak hadisin zayıflığı şiddetli ise, delil kabul edilmez ve onunla amel edilmez.

Zayıf hadisler birkaç değişik yoldan rivayet edilen hadislerle kuvvetlenip ***Hasen (ligayrihi)*** mertebesine yükselebilirler.

UYDURMA (MEVZU) HADİS

Senedi(râvileri) içinde herhangi başka bir hadiste yalan söylediği tesbit edilen birinin bulunduğu rivâyetlerdir. Senet zinciri içinde bu kişinin bulunduğu tüm rivayetler mevzu hadis sınıfında değerlendirilir. Bunlara hadis denmesi ıstılâhî anlamda değildir ve hadis sınıfından sayılmazlar.

Uydurma hadisin rivâyet edilmesi; ancak onun uydurma olduğunu belirtmekle, yâni uydurma olduğunu karşıya bildirmek amacıyla câiz olabilir. Bunun hâricinde hiçbir surette rivâyet edilmesinin câiz olmadığı konusunda âlimlerimiz ittifâk etmişlerdir.

Zîra Peygamber Efendimiz buyurmuşlardır ki;

“Uydurma olduğunu bildiği bir hadisi kim rivâyet ederse, o kimse de yalancılardan biridir.” (Müslim)

Günümüzde râvilerle alâkalı bilgiler için **İlel** ve **Rical** ilmine dâir yazılmış eserlere mürâcât edilir.

Hadis usulü ilmi, bu anlattıklarım dışında sıhhatin tesbiti ve amel edilebilirliğiyle âlakalı çok geniş ve çetrefilli bir metodolojiye sahiptir. Ben sâdece ufak bir kısmını özetlemeye çalıştım.

Hayır duâlarınızı beklerim!..